

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

2180

Vragen van het lid **Kwint** (SP) aan de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap over *het bericht dat het lerarentekort in de Randstad leidt tot jacht op docent in spe* (ingezonden 8 juni 2017).

Antwoord van Minister **Bussemaker** (Onderwijs, Cultuur en Wetenschap) mede namens de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (ontvangen 26 juni 2017).

Vraag 1

Acht u het wenselijk dat door het oplopende lerarentekort er een «run op pabostudenten» ontstaat in de Randstad? Kunt u uw antwoord toelichten?¹

Antwoord 1

Nee. Het oplopende lerarentekort vraagt om oplossingen, maar het voortijdig in dienst nemen van pabostudenten hoort daar niet bij. In het Plan van aanpak lerarentekort dat 24 februari jongstleden naar uw Kamer is gestuurd hebben wij aangegeven langs welke lijnen wij oplossingen zien.² In de brief over het lerarentekort die uw Kamer gelijktijdig met deze antwoorden ontvangt, informeren wij u over welke acties er voor het primair onderwijs de afgelopen tijd in gang zijn gezet en wat wij de komende tijd verder willen ondernemen. De beantwoording van onderhavige vragen dienen te worden gezien in het licht van deze brief.

Wij vinden de situatie waarin studenten al tijdens hun opleiding worden aangenomen als reguliere groepsleerkracht en zelfstandig en zonder begeleiding voor de klas staan niet wenselijk. Goede begeleiding van beginnende leraren is, vanwege de hoge uitval, juist van groot belang en een belangrijk aandachtspunt in onze Lerarenagenda. De pabo's hebben de afgelopen jaren, zoals blijkt uit de NVAO accreditaties en inspectieonderzoeken, een flinke kwaliteitsverhoging gerealiseerd. Deze is alleen vast te houden als studenten de opleiding zoals bedoeld doorlopen en formeel afronden. In de media hebben wij praktijkvoorbeelden gezien waaruit opgemaakt kan worden dat studenten op oneigenlijke wijze voor de klas worden gezet. Navraag bij pabo's geeft het beeld dat het hier gaat om inzet van studenten buiten de opleiding om. Het landelijk overleg van pabo directeuren (LOBO)

¹ <http://www.volkskrant.nl/binnenland/lerarentekort-in-randstad-leidt-tot-jacht-op-docent-in-spe~a4499137/>

² Kamerstuk 27 923 nr. 245

heeft uitgesproken dat opleidingen niet aan dergelijke praktijken meewerken en dat zij scholen waar zij mee samenwerken hierop aanspreken mocht het toch voorkomen. Het structureel en langdurig inzetten van niet-gediplomeerde pabostudenten is niet alleen in strijd met de regelgeving en onwenselijk voor het basisonderwijs en de studenten, maar is ook slecht voor het imago van de kwaliteit van de pabo. De onderwijsinspectie heeft naar aanleiding van de signalen over het voortijdig in dienst nemen van pabostudenten haar inspecteurs geïnstrueerd om in de gesprekken met schoolbesturen hier nadrukkelijker op toe te zien.

Vraag 2

Deelt u de mening dat het voortijdig aanstellen van pabostudenten in de Randstad een onwenselijke verdere groei van het aantal ongediplomeerde leraren betekent? Kunt u uw antwoord toelichten?

Antwoord 2

Ja, wij delen de mening dat het voortijdig aanstellen van pabostudenten onwenselijk is. Hoewel pabo's een toename zien van de druk op studenten in de laatste fase van de opleiding om zich alvast aan een school te binden, bestaat op dit moment niet het beeld dat dit op grote schaal voorkomt.

Vraag 3

In hoeverre worden pabostudenten die tijdens hun studie voor de klas staan begeleid door bijvoorbeeld een bevoegde collega, aangezien deze studenten klaarblijkelijk voor een klas gezet worden zonder enige vorm van begeleiding? Hoe beoordeelt u deze gang van zaken?³

Antwoord 3

Zie hiervoor de antwoorden op vraag 1 en vraag 2.

Vraag 4

Vindt u het wenselijk dat pabostudenten mogelijk studievertraging oplopen, doordat zij al tijdens hun studie voor de klas staan? Kunt u uw antwoord toelichten?

Antwoord 4

Nee, wij vinden dit niet wenselijk. Zeker met het oplopende lerarentekort is het te prefereren dat studenten de pabo zonder vertraging doorlopen opdat zij zo snel mogelijk als bevoegde leerkrachten beschikbaar zijn voor de arbeidsmarkt. Volgens de pabo's lijkt er op dit moment geen sprake te zijn van groepen studenten die door werkzaamheden op scholen studievertraging oplopen.

Vraag 5

Zijn er verschillen waarneembaar tussen onbevoegde en bevoegde leraren wat betreft het aantal burn-outs en de mate waarin zij het onderwijs verlaten? Kunt u uw antwoord toelichten en deze cijfers in tabelvorm delen met de Kamer?

Antwoord 5

Hierover hebben wij geen gegevens. Er wordt namelijk niet systematisch bijgehouden wat de reden is voor het verlaten van het onderwijs. In het primair onderwijs hebben wij geen registratie van bevoegdheden.

Vraag 6

Hoe beoordeelt u de volgens opleidingsmanagers «opdringerige werkwijze» van uitzendbureaus en detacheerders om in contact te komen met leraren in spe door bijvoorbeeld contactgegevens los te peuteren of «op het vervelende af» gastcolleges aan te bieden? Kan hier een eind aan worden gemaakt?

³ Aflevering Nieuwsuur (6 juni 2017)

Antwoord 6

In de afgelopen jaren waarbij het voor (startende) leerkrachten niet gemakkelijk was om aan het werk te komen, hebben uitzendbureaus een belangrijke rol gespeeld. Waar schoolbesturen geen nieuwe leerkrachten aannamen, konden leerkrachten soms wel aan de slag via uitzend- en detachingsbureaus. Pabo's stonden er in die tijd voor open om studenten in de eindfase van de studie met dergelijke bureaus in contact te brengen. De uitzendbureaus lijken nu verder in te spelen op de arbeidsmarktkansen, ook in regio's waar dit gezien de tekorten minder nodig is. Dit kan leiden tot een «actieve acquisitie» bij pabo's, waarbij de pabo's goed in staat zijn om te beoordelen op welke verzoeken zij wel of niet ingaan.

Vraag 7

Hoe beoordeelt u het dat klaarblijkelijk op de iPabo in Amsterdam een tweedejaarsstudent onlangs een betaalde stageplek kreeg aangeboden door een commercieel uitzendbureau? Deelt u de mening dat dit in de praktijk neerkomt op invalwerk dat normaal gesproken door gediplomeerde docenten wordt gedaan?

Antwoord 7

Bij het in de media genoemde voorbeeld van een tweedejaarsstudent die van een commercieel bureau een betaalde stage kreeg aangeboden, is de desbetreffende pabo-opleiding hier niet mee akkoord gegaan. Zie het antwoord op vraag 1 voor hoe wij het oneigenlijk inzetten van pabostudenten voor de klas beoordelen.

Vraag 8

Hoe beoordeelt u de uitspraak van de eigenaar van een arbeidsbemiddelingsbureau in de aflevering van Nieuwsuur dat de Onderwijsinspectie zegt dat het aannemen van onbevoegde pabostudenten een grijs gebied is, het officieel niet kan, maar dat de Onderwijsinspectie het wel gedoogd en dat het door de schaarste op de arbeidsmarkt de normale gang van zaken is?

Antwoord 8

Wij herkennen dit beeld niet. Zie verder het antwoord op vraag 1.

Vraag 9

Deelt u de mening dat met deze onwenselijke «jacht op de pabostudent» zichtbaar wordt dat er door dit kabinet en vorige kabinetten niet adequaat is gereageerd op de steeds maar oplopende lerarentekorten? Zo nee, welke maatregelen heeft u genomen om het tekort op een effectieve manier te voorkomen of op te lossen?

Antwoord 9

Nee, deze mening delen wij niet. In tijden waar startende leerkrachten zeer moeilijk aan een baan komen, zoals de afgelopen jaren het geval is geweest, is het een grote uitdaging om genoeg mensen te motiveren voor het leraarschap. Daarnaast is er afgelopen jaren succesvol hard gewerkt aan het verbeteren van de kwaliteit van de pabo en de kwaliteit van de leraren, hetgeen ook bijdraagt aan het imago van de pabo en het leraarschap. Zoals genoemd in het antwoord op vraag 1 kunt u in het Plan van aanpak lerarentekort en in de brief over het lerarentekort in het primair onderwijs lezen welke maatregelen wij hebben genomen om het lerarentekort terug te dringen.

Vraag 10

Deelt u de mening dat het achteraf wijzer was geweest om de gelden voor de door u beloofde 3.000 extra leraren geormerkt in te zetten? Kunt u uw antwoord toelichten?

Antwoord 10

Deze mening delen wij niet. Zoals vermeld in de onderwijsarbeidsmarktbrief in 2015 hebben de PO-Raad en de VO-raad een uitvraag gedaan onder (een deel van) hun leden om een indicatie te krijgen hoe deze specifieke middelen uit het Nationaal Onderwijsakkoord (NOA) zijn besteed. De PO-Raad concludeert dat de incidentele middelen hebben geleid tot ruim 2.600 meer

fte. Hiervan kon overigens niet bepaald worden welk deel aan jonge leerkrachten ten goede is gekomen. De systematiek in het onderwijs gaat uit van lumpsumbekostiging, zodat schoolbesturen zelf bepalen hoe zij hun geld inzetten. Ook in uw Kamer is destijds afgesproken dat er geen specifiek stempel werkgelegenheid op het geld werd geplakt. Dat er nu een tekort dreigt, doet aan dat principe niks af.

Vraag 11

U stelt dat er creatieve manieren zijn waarmee scholen het lerarentekort kunnen aanpakken; welke creatieve manieren bedoelt u hiermee? Vallen hier een hoger salaris en lagere werkdruk ook onder? Wat maakt dat u vindt dat scholen maar «creatieve manieren» moeten vinden om het lerarentekort aan te pakken, terwijl onder andere dit kabinet ervoor heeft gezorgd dat de nood in het basisonderwijs zo hoog is?

Antwoord 11

Sommige scholen kiezen ervoor om hun onderwijs op een andere manier te organiseren zodat zij met minder leraren hoogwaardige kwaliteit van onderwijs kunnen bieden. Een voorbeeld hiervan zijn de Slimfit-scholen. Bij SlimFit-scholen worden grotere groepen gevormd waarbij leerkrachten, specialisten en onderwijsassistenten samen het onderwijs verzorgen. Ook zijn er scholen die actief zij-instromers werven als oplossing voor een lerarentekort en hiermee tegelijkertijd de diversiteit in hun lerarenteam vergroten. Andere scholen kiezen ervoor om onderwijsassistenten in te zetten en op die manier de werkdruk bij leraren weg te nemen. Scholen hebben via de functiemix de mogelijkheid om leraren in het hogere schaal te benoemen en gekoppeld aan andere functies binnen de school zo doorgroeimogelijkheden voor leraren te creëren wat bijdraagt aan de aantrekkelijkheid van het beroep. Het lerarentekort is een gezamenlijk probleem dat niet alleen op de schouders van schoolbesturen rust. In de organisatie van hun onderwijs en hun personeelsbeleid kunnen zij oplossingen zoeken voor het lerarentekort, maar ook de lerarenopleidingen, gemeenten, sociale partners en wij als rijksoverheid zijn aan zet om samen op zoek te gaan naar oplossingen. Hiervoor verwijzen wij u naar het Plan van aanpak lerarentekort en de Kamerbrief over het lerarentekort in het primair onderwijs.

Vraag 12

Vindt u dat ook in het basisonderwijs schoolbesturen verantwoordelijk zijn voor het aantrekken van voldoende bevoegd personeel, ondanks dat zij zich door dit kabinetsbeleid in allerlei bochten moeten wringen om überhaupt leraren voor de klas te krijgen om te voorkomen dat zij hun leerlingen naar huis moeten sturen? In hoeverre is zorgen voor voldoende bevoegde leraren in het onderwijs de verantwoordelijkheid van u als Staatssecretaris en neemt u deze verantwoordelijkheid serieus?

Antwoord 12

In een stelsel met gedeelde verantwoordelijkheden, kunnen we ook alleen maar spreken over gedeelde problemen. Voor het antwoord op deze vraag verwijzen wij u naar de brief over het lerarentekort in het primair onderwijs.

Vraag 13

Welke maatregelen gaat u nemen om deze onwenselijke ontwikkelingen tegen te gaan? Wilt u daarbij ook overwegen om alvast de eerste stappen te zetten richting het afschaffen van de salarisschaal LA voor het basisonderwijs? Bent u ook bereid stappen te nemen om de hoge werkdruk van docenten structureel en per direct terug te dringen?

Antwoord 13

Voor het antwoord op het eerste deel van deze vraag verwijzen wij u naar de brieven over het lerarentekort in het primair onderwijs en over beloning van leraren in het primair onderwijs die u gelijktijdig met deze antwoorden ontvangt.

De hoge werkdruk in het onderwijs is een weerbarstig vraagstuk. Het is niet mogelijk om één oorzaak aan te wijzen, omdat er veel verschillen zijn tussen scholen én tussen leraren. De aanpak van werkdruk begint daarom in de eerste plaats op de school zelf.

Via de Lerarenagenda en de bestuursakkoorden wordt er onder andere geïnvesteerd in sterk leiderschap van schoolleiders en de versterking van de positie van leraren. Dit onder andere vanuit de gedachte dat professionele leraren en schoolleiders beter in staat zijn om werkdruk het hoofd te bieden. De aanpak van werkdruk ligt primair bij werkgevers en werknemersorganisaties. Om een extra impuls te geven aan de aanpak van werkdruk stimuleert het Ministerie van OCW samen met de sociale partners scholen om het gesprek over werkdruk te voeren. Voor het voeren van een constructief gesprek op de school zijn een professionele werkcultuur, vertrouwen, zelfregie nemen en een duidelijke schoolvisie van groot belang. Met de Operatie Regels Ruimen hebben we scholen ondersteund om dit gesprek aan te gaan. In het najaar komt er een vervolg op Operatie Regels Ruimen waarbij we nog meer scholen gaan stimuleren om de werkdruk binnen school aan te pakken. In het traject van Operatie Regels Ruimen hebben we gezien dat het aanpakken van werkdruk breder is dan interne regels schrappen. Dit wordt meegenomen voor het vervolg.